

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne ... 2023,

kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o silničním provozu

Čl. I

V § 118a zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění zákona č. 411/2005 Sb., zákona č. 226/2006 Sb., zákona č. 133/2011 Sb., zákona č. 297/2011 Sb., zákona č. 233/2013 Sb., zákona č. 48/2016 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 193/2018 Sb. a zákona č. .../2023 Sb., odstavec 1 zní:

„(1) Policista může při dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích přikázat řidiči motorového vozidla jízdu na nejbližší, z hlediska bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, vhodné místo k odstavení vozidla a zabránit mu v jízdě použitím technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla (dále jen „technický prostředek“) nebo odtažením vozidla, jestliže

a) jeho řidič

1. je podezřelý, že bezprostředně předtím zavinil dopravní nehodu, při které došlo k usmrcení nebo těžké újmě na zdraví jiné osoby,
2. ujel z místa dopravní nehody, na které měl bezprostředně předtím účast a kterou byl povinen oznámit policii podle § 47 odst. 3 písm. b),
3. je podezřelý, že řídil motorové vozidlo bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy ještě byl pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky,
4. se přes výzvu podle § 5 odst. 1 písm. f) odmítl podrobit vyšetření podle zvláštního právního předpisu⁷⁾ ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem,
5. se přes výzvu podle § 5 odst. 1 písm. g) odmítl podrobit vyšetření podle zvláštního právního předpisu⁷⁾ ke zjištění, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou,
6. řídil motorové vozidlo, aniž by byl držitelem řidičského oprávnění pro příslušnou skupinu vozidel, nebo
7. řídil motorové vozidlo, přestože mu byl soudem uložen trest nebo správním orgánem³⁰⁾ uložen správní trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, nebo

b) provoz vozidla nesplňuje podmínku pojištění odpovědnosti podle zákona upravujícího pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, jde-li o vozidlo, k jehož provozu se vztahuje povinnost sjednat toto pojištění.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

Čl. II

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 478/2001 Sb., zákona č. 175/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 193/2003 Sb., zákona č. 103/2004 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 411/2005 Sb., zákona č. 226/2006 Sb., zákona č. 311/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 137/2008 Sb., zákona č. 383/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 297/2009 Sb., zákona č. 347/2009 Sb., zákona č. 30/2011 Sb., zákona č. 152/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 457/2011 Sb., zákona č. 18/2012 Sb., zákona č. 169/2013 Sb., zákona č. 239/2013 Sb., zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 63/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 193/2018 Sb., zákona č. 227/2019 Sb., zákona č. 52/2020 Sb., zákona č. 337/2020 Sb., zákona č. 543/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 418/2021 Sb., zákona č. 178/2022 Sb., zákona č. 217/2022 Sb., zákona č. 432/2022 Sb. a zákona č. .../2023 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 2 se písmeno j) včetně poznámky pod čarou č. 2 zrušuje.

Dosavadní písmena k) a l) se označují jako písmena j) a k).

2. V § 6 odst. 3 písmeno b) zní:

„b) Česká kancelář pojistitelů eviduje informaci o splnění povinnosti pojištění odpovědnosti z provozu takového vozidla nebo bylo takové pojištění prokázáno jiným způsobem, jde-li o vozidlo, k jehož provozu se vztahuje povinnost sjednat toto pojištění.“.

3. V § 6 odst. 5 se písmeno d) zrušuje.

Poznámka pod čarou č. 5 se zrušuje, a to včetně odkazů na poznámku pod čarou.

Dosavadní písmena e) a f) se označují jako písmena d) a e).

4. V § 8 odst. 4 písmeno a) zní:

„a) v případě převodu vlastnického práva osvědčení o registraci silničního vozidla,“.

5. V § 10 odst. 1 větě první se za text „písm.“ vkládá text „b),“.

6. V § 12 odstavec 1 zní:

„(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnutím vyřadí silniční vozidlo z provozu, pokud

a) o to vlastník silničního vozidla požádá, nebo

b) vozidlo nesplňuje podmínku podle § 6 odst. 3 písm. b); rozhodnutí může být vydáno jako první úkon správního orgánu v řízení.“.

7. V § 38c odst. 3 se slova „a trvání pojištění“ zrušují.

8. V § 38d se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „, a byla-li splněna podmínka podle § 6 odst. 3 písm. b)“.

9. V § 38d odst. 3 se na konci písmene a) doplňuje slovo „a“ a písmeno b) se zrušuje.

Dosavadní písmeno c) se označuje jako písmeno b).

10. V § 79a odst. 4 se slova „§ 4 odst. 2 písm. a), b) až d) a j)“ nahrazují slovy „§ 4 odst. 2 písm. a) až d)“.

ČÁST TŘETÍ
Změna zákona o pojišťovnictví
Čl. III

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 18/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 99/2013 Sb., zákona č. 228/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 304/2016 Sb., zákona č. 368/2016 Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 171/2018 Sb., zákona č. 307/2018 Sb., zákona č. 49/2020 Sb., zákona č. 527/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 96/2022 Sb., zákona č. 471/2022 Sb. a zákona č. .../2023 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 písm. m) větě první se na konci textu bodu 2 doplňují slova „jde-li o vozidlo odeslané z jednoho členského státu do jiného, pokládá se za členský stát, ve kterém se nachází riziko, v závislosti na rozhodnutí provozovatele vozidla, buď členský stát registrace, nebo cílový členský stát, a to bezprostředně od převzetí vozidla kupujícím po dobu 30 dnů, přestože vozidlo nebylo v cílovém členském státě registrováno“.

CELEX 32021L2118

2. V § 6 odstavec 1 zní:

„(1) Pojišťovna nebo zajišťovna je oprávněna provozovat pouze pojišťovací nebo zajišťovací činnost v rozsahu povolení uděleného jí orgánem dohledu. Tuto činnost je pojišťovna nebo zajišťovna povinna provozovat s odbornou péčí a obezřetně.“

3. V § 6 se za odstavec 1 vkládají nové odstavce 2 až 4, které znějí:

„(2) Provozování činnosti s odbornou péčí zejména znamená, že pojišťovna nebo zajišťovna jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a pojišťovna při provozování pojišťovací činnosti též s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu pojistníků, pojištěných a oprávněných osob; tím nejsou dotčeny povinnosti pojišťovny podle zákona upravujícího distribuci pojištění a zajištění.

(3) Provozování činnosti obezřetně zejména znamená, že pojišťovna nebo zajišťovna neprovádí tuto činnost způsobem, který poškozuje její majetek či majetek jí svěřený třetími osobami nebo ohrožuje její bezpečnost nebo stabilitu nebo bezpečnost nebo stabilitu osob s ní propojených.

(4) Za účelem plnění povinností podle odstavců 1 až 3 je tuzemská pojišťovna, pojišťovna z třetího státu, tuzemská zajišťovna a zajišťovna z třetího státu povinna vytvořit a po celou dobu své činnosti udržovat funkční a efektivní řídicí a kontrolní systém, pravidelně z něj vyhodnocovat informace a včas přijímat odpovídající opatření.“

Dosavadní odstavce 2 až 5 se označují jako odstavce 5 až 8.

4. V § 120 odst. 2 písm. b) se slova „postupuje způsobem, který poškozuje majetek jí svěřený třetími osobami, nebo ohrožuje svoji bezpečnost nebo bezpečnost a stabilitu osob s ní propojených nebo jiným způsobem postupuje v rozporu s pravidly obezřetného řízení“ nahrazují slovy „neprovozuje svoji činnost obezřetně“.
5. V § 126 odst. 1 větě první se slova „Kontrolující pověření výkonem dohledu“ nahrazují slovy „Osoby provádějící dohled“, slovo „povinni“ se nahrazuje slovem „povinny“ a slovo „dozvěděli“ se nahrazuje slovem „dozvěděly“.

6. V § 126 odst. 1 větě druhé se za slovo „pracovněprávního“ vkládají slova „nebo jiného obdobného“.
7. V § 127 odst. 1 větě druhé se slova „mají tyto osoby i po skončení pracovního nebo jiného než pracovního poměru“ nahrazují slovy „trvá i po skončení pracovněprávního nebo jiného obdobného vztahu“.
8. V § 129 odstavec 1 zní:
„(1) Orgán činný v trestním řízení nebo orgán příslušný k projednání přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku, poskytne na žádost pojišťovně, která provozuje neživotní pojištění, u kterého je povinnost uzavřít pojistnou smlouvu stanovena zákonem, údaje týkající se škodné události, popřípadě jí umožní nahlížet do spisu a pořizovat z něho kopie ve věci týkající se škodné události, není-li tím ohroženo trestní řízení, řízení o přestupku nebo řízení o jednání, které má znaky přestupku.“.
9. V § 129a odst. 1 větě první se slovo „oprávněné“ zrušuje a za slovo „osoby“ se vkládají slova „, která prokáže právní zájem“ a slova „za úplatu výpisy nebo“ se zrušují.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna občanského zákoníku

Čl. IV

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 111/2018 Sb., zákona č. 171/2018 Sb., zákona č. 33/2020 Sb., zákona č. 163/2020 Sb., zákona č. 192/2021 Sb., zákona č. 374/2022 Sb., zákona č. 429/2022 Sb. a zákona č. .../2023 Sb., se mění takto:

1. V § 2760 větě první se slova „upravující pojišťovnictví“ zrušují.
2. V § 2763 větě první se slova „Při pojištění majetku“ nahrazují slovem „Pojištěn“ a slovo „pojištěn“ se zrušuje.“.
3. Nadpis § 2767 zní: „**Pojištění cizí hodnoty pojistného zájmu**“.
4. V § 2767 odst. 1 větě první se slova „na pojistné nebezpečí jako možnou příčinu vzniku pojistné události u“ nahrazují slovy „k hodnotě pojistného zájmu“.
5. V § 2768 odst. 2 se slova „pojištěno cizí pojistné nebezpečí“ nahrazují slovy „pojištěna cizí hodnota pojistného zájmu“.
6. V § 2782 odst. 2 části věty za středníkem se slovo „pojištění“ nahrazuje slovem „pojistné“.
7. V § 2786 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „, a současně ho upozorní na možnost změnu odmítnout a závazek z tohoto důvodu ukončit“.
8. V § 2790 odst. 2 se slovo „nebezpečí“ nahrazuje slovem „riziko“.
9. V § 2790 odst. 3 se slova „pojištěno cizí pojistné riziko“ nahrazují slovy „pojištěna cizí hodnota pojistného zájmu“.
10. V § 2797 odst. 1 části věty druhé za středníkem se slova „na žádost této osoby jí“ zrušují, za slovo „pojistitel“ se vkládají slova „této osobě“ a slova „písemné formě“ se nahrazují slovy „textové podobě“.
11. V § 2798 odst. 2 větě první se za slovo „oznamovateli“ vkládají slova „v textové podobě“ a část věty za středníkem včetně středníku se zrušuje.

12. V § 2800 odst. 2 se slova „jiné osoby, která má na pojistné plnění právo“ nahrazují slovy „oprávněné osoby“.
13. V § 2808 odst. 1 se na konci textu věty poslední doplňují slova „nebo v § 2789“.
14. V § 2808 odst. 2 větě druhé se za slovo „jiná“ vkládá slovo „oprávněná“.
15. Na konci § 2812 se doplňuje věta „Ustanovení § 2765 se v takovém případě nepoužije.“.
16. V § 2817 odst. 2 se slova „kvalifikovaného podle jiného zákona pro vyšší stupeň odborné způsobilosti“ zrušují.
17. V § 2818 se doplňuje odstavec 4, který zní:
„(4) Nastala-li pojistná událost, nepřihlíží se pro potřeby vypořádání pojistitelů podle odstavce 3 k případnému následnému zániku nebo následné změně některého z vícenásobných pojištění.“.
18. V § 2851 odst. 1 větě první se slova „osoba, která má právo na pojistné plnění,“ nahrazují slovy „oprávněná osoba“.
19. V § 2854 se slova „sníží pojistitel pojistné plnění ve stejném poměru, v jakém je výše pojistné částky ke skutečné výši pojistné hodnoty pojištěného majetku“ se nahrazují slovy „použije se pro určení výše pojistného plnění částka odpovídající výši škody snižená v poměru, v jakém je v době vzniku pojistné události pojistná částka k pojistné hodnotě pojištěného majetku“.
20. Na konci § 2867 se doplňuje věta „Ustanovení § 2765 se v takovém případě nepoužije.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o hasičském záchranném sboru

Čl. V

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 51/2021 Sb. a zákona č. 374/2021 Sb., se mění takto:

1. V § 44 odst. 5 písm. c) a § 44 odst. 6 se slova „Ministerstvu financí“ nahrazují slovy „ministerstvu nebo Ministerstvu obrany“.
2. V § 44 odst. 6 se slova „Ministerstvem financí“ nahrazují slovy „ministerstvem nebo Ministerstvem obrany“ a slova „Ministerstvo financí“ se nahrazují slovy „ministerstvo nebo Ministerstvo obrany“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 23. prosince 2023, s výjimkou ustanovení částí první a druhé, která nabývají účinnosti dnem 1. července 2024.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

I. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu

Ke stávající právní úpravě zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla se přímo váže zejména právní úprava pojištění obsažená v občanském zákoníku a právní úprava podmínek provozu vozidel na pozemních komunikacích. S ohledem na návrh nové právní úpravy zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vzniká potřeba upravit některá ustanovení těchto souvisejících zákonů.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Hlavní principy navrhované úpravy:

- provedení změn stávající právní úpravy tak, aby byla zcela v souladu se změnami provedenými v právní úpravě EU týkající se občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel;
- zajištění volného pohybu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na území EU, i osob, které jimi cestují;
- zajištění, že s osobami poškozenými provozem vozidel bude zacházeno srovnatelným způsobem bez ohledu na to, na kterém místě EU ke škodě došlo;
- zajištění pohybu vozidel v rámci tzv. zelenokaretního systému;
- zohlednění změn v právní úpravě pojištění a provozu silničních vozidel, ke kterým došlo od doby přijetí předchozí právní úpravy;
- zohlednění dosavadních zkušeností s právní úpravou v dané oblasti finančních služeb.

Navrhované řešení nemá ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen žádný dopad.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Navrhovaná úprava navazuje na návrh zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, jehož cílem je, mimo jiné, implementovat právo EU v oblasti pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem motorových a jejich přípojných vozidel a je nezbytná z hlediska plnění závazků ČR vůči EU, z hlediska zajištění pohybu vozidel v mezinárodním provozu v rámci Evropy a k zajištění ochrany osob poškozených provozem těchto vozidel.

Pojištění odpovědnosti jako pojistný produkt hraje v oblasti neživotního pojištění důležitou roli. Měřeno předepsaným pojistným činí podle České asociace pojišťoven jeho podíl na celkovém přijatém pojistném v neživotním pojištění stabilně cca 28 %.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s ústavním pořádkem ČR.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaná úprava navazuje na návrh zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a je plně slučitelná s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie. V návrhu tohoto zákona se zohledňuje

zejména změna článku 15 odst. 1 směrnice 2009/103/ES provedená čl. 1 bod 13 směrnice (EU) 2021/2118.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, zejména se Smlouvou o Evropské unii a Smlouvou o fungování Evropské unie, na jejichž základě byla přijata právní úprava EU týkající se pojištění odpovědnosti z provozu vozidel a úmluvami týkajícími se mezinárodního provozu vozidel.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Nepředpokládá se žádný od současného stavu odlišný dopad na státní rozpočet ani na ostatní veřejné rozpočty.

8. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (DPIA)

Navrhovaná právní úprava ve vztahu k ochraně soukromí nemá žádný dopad.

9. Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Navrhovaná právní úprava byla posuzována v souladu se schválenou vládní metodikou na hodnocení korupčních rizik (CIA – Corrupt Impact Assessment) včetně jejich skrytých forem. V rámci postupu CIA zpracovatelé návrhu dospěli k závěru, že právní úprava žádným způsobem neusnadňuje korupční jednání a ani neznesnadňuje jeho odhalování. Navrhovaná právní úprava nepředpokládá vznik nových ani změnu existujících korupčních rizik.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad na bezpečnost ani na obranu státu.

11. Zhodnocení dopadů na rodiny, zejména s ohledem na plnění funkcí rodiny, s ohledem na počet vyživovaných členů, na případnou přítomnost hendikepovaných členů a rodiny samoživitelů, rodiny se třemi a více dětmi a další specifické životní situace, dále s ohledem na posílení integrity a stability rodiny a posílení rodinné harmonie, lepší rovnováhy mezi prací a rodinou a na posílení mezigeneračních a širších příbuzenských vztahů; zhodnocení musí obsahovat vysvětlení příčin případných rozdílů, očekávaných dopadů nebo očekávaného vývoje, s využitím statistických nebo jiných údajů, jsou-li tyto údaje k dispozici

Navrhovaná právní úprava nezasahuje do rodinných vztahů ani nenarušuje integritu a stabilitu rodiny a ani nezavádí mezigenerační rozdíly.

12. Zhodnocení územních dopadů, včetně dopadů na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava nemá žádný územní dopad ani dopad na územní samosprávné celky.

13. Zhodnocení souladu navrhovaného řešení se zásadami tvorby digitálně přívětivé legislativy, včetně zhodnocení rizika vyloučení nebo omezení možnosti přístupu specifických skupin osob k některým službám v důsledku digitalizace jejich poskytování (digitální vyloučení)

Navrhovaná právní úprava se nevztahuje k digitálním službám.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první: Změna zákona o silničním provozu

K Čl. I

Z důvodu zabránění provozu vozidla, které nesplňuje podmínku pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou jeho provozem podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, se navrhuje rozšířit oprávnění Policie ČR zabránit řidiči vozidla v jízdě použitím technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla nebo jeho otažením. To se netýká vozidel, jejichž provoz není podmíněn tímto pojištěním, jako jsou tuzemská vozidla vyňatá z povinnosti daného pojištění nebo cizozemská vozidla, na která se vztahuje tzv. Multilaterální dohoda o zárukách, nebo vozidla, jejichž řidič se při kontrole Policií ČR prokáže platnou zelenou kartou. Toto opatření by jednak mělo odrazovat od neplnění povinnosti pojištění odpovědnosti a také snížit riziko způsobení škodné události nekryté tímto pojištěním.

K části druhé: Změna zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

K Čl. II

K bodům 1 až 10

Navrhované změny souvisejí s odstraněním povinnosti prokazovat pojištění odpovědnosti zelenou kartou v případě provozu tuzemských vozidel na území ČR, a to s ohledem na přechod na systém přenosu dat on-line. Obce s rozšířenou působností budou při registraci silničních vozidel a evidenčních změnách jako potvrzení o existenci pojištění odpovědnosti využívat informační systém Kanceláře. Přístup do této databáze je zajištěn podle § 42 odst. 3 a § 44 odst. 1 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Pro případ selhání systému nebo při dovozu či vývozu vozidla se umožňuje prokázat takové pojištění jiným způsobem. Může to být zejména pojistná smlouva nebo zelená karta. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností budou při registraci vozidel využívat informační systém Kanceláře prostřednictvím registru silničních vozidel.

Současně s tím dochází i k zjednodušení procesu vyřazování vozidla z provozu v případě zániku pojištění odpovědnosti. Bude-li se nacházet v registru silničních vozidel vozidlo, u kterého nebude informace o existenci pojištění odpovědnosti, obecní úřad obce s rozšířenou působností vyřadí takové silniční vozidlo z provozu. Prvním úkonem v případě takového vyřazení vozidla z provozu může být vydání rozhodnutí o jeho vyřazení. Tím vznikají vlastníku vozidla podle § 12 odst. 6 předmětného zákona povinnosti ve lhůtě 10 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí odevzdat správnímu úřadu osvědčení o registraci silničního vozidla a všechny vydané tabulky s přidělenou registrační značkou a oznámit adresu místa, kde je vyřazené silniční vozidlo umístěno a účel jeho využití.

Všechny tyto změny nabydou účinnosti stejně jako ustanovení zákona zavádějící on-line systém přenosu dat mezi pojišťovnami a Kanceláří a zrušující prokazování pojištění odpovědnosti zelenou kartou, tj. 1. července 2024.

K části třetí: Změna zákona o pojišťovnictví

K Čl. III

K bodu 1 (§ 3 odst. 2 písm. m))

V souladu se změnou čl. 13 bodu 13 písm. b) směrnice 2009/138/ES (Solventnost II) provedenou směrnicí 2021/2118/EU se upravuje určení členského státu, kde se nachází riziko, v případě vozidla odeslaného z jednoho členského státu do jiného. V případě škodné události pak směrnice požaduje spolupráci všech dotčených informačních středisek s cílem zajistit

dostupnost údajů nezbytných pro odškodnění poškozeného. Touto úpravou se však nemění stávající ustanovení, podle něhož v případě, že provozem daného vozidla byla způsobena újma, je v případě absence pojištění odpovědnosti povinen poskytnout náhradu újmy garanční fond cílového členského státu.

K bodu 2 až 4 (§ 6 odst. 1 až 4 a § 120 odst. 2 písm. b)

V zájmu posílení ochrany zejména pojistníků, pojištěných a oprávněných osob se navrhuje v § 6 zákona o pojišťovnictví přesněji vymezit obsah povinnosti pojišťovny nebo zajišťovny vykonávat činnost s odbornou péčí, tzn. jednat kvalifikovaně, čestně, spravedlivě a u pojišťovny také s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu pojistníků, pojištěných a oprávněných osob. Na základě těchto upřesnění se strukturuje více ustanovení § 6 a v návaznosti na to se upravuje znění skutkové podstaty přestupku spočívající v neprovozování činnosti obezřetně.

K bodu 5 až 7 (§ 126 odst. 1 a § 127 odst. 1)

Upravuje se také označení osob, kterým se povinnost ukládá, aby bylo vyloučeno případné zužující pojetí (ve vazbě na skutečnost, že s ohledem na zkratku v § 94 odst. 3 zákona o pojišťovnictví se stávající pojem „kontrolující“ vztahuje pouze na osobu vykonávající dohled na místě a že v obecné rovině se kontrolní řád na ČNB v souladu § 45 zákona o ČNB použije jen při kontrolách na místě). Věcně zůstává okruh dotčených osob stejný. Na zákon o pojišťovnictví navíc odkazují v oblasti dohledové mlčenlivosti jiné zákony, které legislativní zkratku „kontrolující“ zavedenu nemají. Dále se upřesňuje, že povinnost mlčenlivosti trvá nejen po skončení zaměstnání, ale i v případě, pokud by spolupráce byla založena na jiném než pracovněprávním vztahu.

K bodu 8 (§ 129 odst. 1)

Z důvodu problematičnosti tohoto ustanovení, které vyvolává otázky účasti pojišťovny ve správním či soudním řízení, se navrhuje dané ustanovení upravit tak, aby v případě neživotních povinných pojištění byl orgán činný v trestním řízení nebo orgán příslušný k projednání přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku povinen, není-li tím ohroženo trestní řízení nebo projednávání přestupku, na žádost pojišťovny poskytnout údaje týkající se škodné události, popřípadě umožnit nahlížet do spisu a pořizovat z něj kopie. Je tak dána možnost pojišťovně včas a na základě relevantních údajů šetřit pojistnou událost.

K bodu 9 (§ 129a odst. 1)

Nahrazuje se i v souladu s úpravou v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla neurčité spojení oprávněná osoba, za osobu, která prokáže právní zájem. Dále se sjednocuje text s právní úpravou v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

K části čtvrté: Změna občanského zákoníku

K Čl. IV

K bodu 1 (§ 2760)

Zrušuje se odkaz na zákon o pojišťovnictví, neboť povinnosti vyplývající z čl. 183 až 185 směrnice 2009/138/ES (Solventnost II) původně implementované zákonem o pojišťovnictví byly přeneseny do zákona upravujícího distribuci pojištění a zajištění.

K bodu 2 (§ 2763)

Z ustanovení není zřejmé, proč se budoucí pojistný zájem podle věty první omezuje pouze na pojištění majetku, což následující věta zpochybňuje. Přitom účelem je umožnit vznik pojištění i v těch případech, kdy pojistný zájem neexistuje na jeho počátku, ale má vzniknout za určitých

podmínek v budoucnu. Aby se nemuselo toto omezení vykládat jeho dispozitivností, předkládá se úprava, která ho odstraňuje.

K bodům 3, 4, 5 a 9 (§ 2767, § 2768 odst. 2, § 2790 odst. 3)

Navrhuje se změna názvu tohoto institutu. Pojistným nebezpečím se označuje možná příčina vzniku pojistné události, kterým může být například úraz, povodeň, povinnost nahradit škodu atp. Událost, při které vznikla újma vyvolaná pojistným nebezpečím, je událostí škodnou, přičemž, je-li kryta pojištěním, jedná se o událost pojistnou. Naopak, pojistné riziko vyjadřuje pojistněmatematickými technikami měřitelnou míru, s jakou lze předpokládat vznik takové škodné události a její rozsah. Pojištění pak představuje přenesení tohoto rizika z pojistníka, resp. pojištěného, na pojistitele. Přenést tedy nelze pojistné nebezpečí. To platí i v případě, kdy je nositelem rizika osoba odlišná od pojistníka. S ohledem na definici hodnoty pojistného zájmu se tak jedná o pojištění cizí hodnoty, ke které se pojistný zájem váže, tedy cizí hodnoty pojistného zájmu.

K bodu 6 (§ 2782 odst. 2)

Jde o změnu chybně použitého termínu.

K bodu 7 (§ 2786 odst. 1)

V praxi působí problémy změny provedené v občanském zákoníku oproti předchozí právní úpravě v zákonu o pojistné smlouvě, kde byla stanovena výslovná povinnost pojistitele upozornit na následek nesouhlasu se změnou výše pojistného. V poslední větě § 2786 odst. 2 občanského zákoníku se uvádí, že pokud pojistitel neupozorní pojistníka na následek projevu jeho včasného nesouhlasu se změnou výše pojistného ve sdělení podle odstavce 1, pojištění trvá nadále a výše pojistného se při nesouhlasu pojistníka nezmění. Z praxe vyplývá, že pojistník obdrží zvýšený předpis pojistného na další pojistné období, a to bez jakýchkoli dalších informací. Pojišťovny předpokládají totiž nízkou znalost pojistníků o možnosti vyslovit nesouhlas, a tedy pro pojišťovnu ponechání původního pojistného představuje pouze minoritní riziko, než kdyby pojistníky informovala o možnosti projevit nesouhlas. Nepoučený pojistník v případě nesouhlasu pojistnou smlouvu rovnou vypoví standardním způsobem namísto explicitně projeveného nesouhlasu. Zpřesnění textu tak má za cíl odstranit tuto informační asymetrii, která je na úkor pojistníků.

K bodu 8 (§ 2790 odst. 2)

Je-li pojistné nebezpečí možnou příčinou vzniku pojistné události (§ 2767 odst. 1 občanského zákoníku), a pokud změněné okolnosti vedou ke zvýšení pravděpodobnosti vzniku pojistné události, pak má správně být v odstavci 2 uvedeno pojistné riziko, nikoli pojistné nebezpečí.

K bodům 10 a 11 (§ 2797 odst. 1, § 2798 odst. 2)

Z důvodu posílení ochrany oprávněných osob se navrhuje jejich automatické informování ze strany pojistitele o výpočtu výše pojistného plnění, resp. o krácení či zamítnutí uplatněného nároku na pojistné plnění a o důvodech nemožnosti ukončení šetření pojistné události, a to v textové podobě.

K bodům 12, 14 a 18 (§ 2800 odst. 2, § 2808 odst. 2, § 2851 odst. 1)

Úprava spočívá v respektování definice podle § 2770 občanského zákoníku.

K bodu 13 (§ 2808 odst. 1)

Cílem navrhované změny je srovnání obou zániků práva odstoupit od pojistné smlouvy uvedených v tomto odstavci.

K bodům 15 a 20 (§ 2812 a 2867)

Stávající ustanovení § 2812 a 2867 občanského zákoníku vyvolávají zásadní otázku jejich vztahu k ustanovení § 2765 občanského zákoníku, který se týká zániku pojištění z důvodu zániku pojistného zájmu. Stávající koncept pojištění jako jednoho z aleatorních závazků je postaven na existenci pojistného zájmu, který je základní podmínkou vzniku a trvání pojištění. V případě změny vlastnictví nebo spoluvlastnictví pojištěného majetku, resp. pojištění odpovědnosti s vazbou na toto vlastnictví, která může být důvodem zániku pojistného zájmu, však zákon nespojuje zánik pojištění. To vyvolává otázku, zda se má upřednostnit zachování pojištění a ustanovení považovat za výjimku ve vztahu k § 2765 občanského zákoníku, nebo upřednostnit § 2765 a § 2812 a 2867 občanského zákoníku vztahovat pouze na ty případy, kdy při změně vlastnictví zůstane zachován pojistný zájem pojistníka.

Zpřesňuje se proto stávající právní úprava tím, že se pro tyto případy vylučuje zánik pojištění z důvodu zániku pojistného zájmu. Může docházet k situaci, kdy budou vedle sebe existovat dvě pojištění proti témuž nebezpečí, pro tutéž dobu, a to u dvou pojistitelů, avšak s objektivně zaniklým pojistným zájmem nebo dvou různých pojistných zájmů dvou různých pojistníků. Tím však není naplněna podmínka pojištění téhož pojistného zájmu podle § 2816 občanského zákoníku a nejedná se tedy o množné pojištění, ale o dvě odlišná pojištění po určitou dobu běžící vedle sebe. Tím, že se jedná o škodové pojištění, jehož účelem je poskytnout pojistné plnění k vyrovnání úbytku majetku v důsledku pojistné události, nemůže pojištěný, resp. poškozený, obdržet vyšší částku pojistného plnění než je výše utrpěné škody. Proto by se pro pojistné plnění měla analogicky použít ustanovení o množném pojištění, resp. o souběžném nebo vícenásobném pojištění.

K bodu 16 (§ 2817 odst. 2)

Jedná se o reakci na změněnou úpravu zprostředkovatelů pojištění a zajištění, která tuto kategorizaci zrušila.

K bodu 17 (§ 2818 odst. 4)

K množnému pojištění podle § 2816 občanského zákoníku dojde, je-li týž pojistný zájem pojištěn proti témuž pojistnému nebezpečí a pro tutéž dobu u několika pojistitelů. Toto ustanovení téměř doslovně přebírá citaci § 53 zákona č. 145/1934 Sb. Týž pojistný zájem je možný pouze u jednoho a téhož pojistníka, tedy nelze ho zaměňovat se stejným pojistným zájmem, který mohou mít dvě rozdílné osoby, např. vlastník nemovitosti a jeho zástavní věřitel. V případě vícenásobného pojištění, tedy v případě množného pojištění, kdy souhrn pojistných částek přesahuje pojistnou hodnotu pojištěného majetku nebo souhrn limitů pojistného plnění přesahuje skutečnou výši škody, návrh po vzoru prvorepublikové právní úpravy pojistné smlouvy doplňuje řešení situace, kdy pojistník zruší jednu z pojistných smluv týkajících se množného pojištění. Pokud pojistná událost vznikla za trvání pojištění, neměl by následný zánik pojištění mít vliv na vyplacení pojistného plnění.

K bodu 19 (§ 2854)

Změny navrhané v § 2854 občanského zákoníku reagují na nežádoucí praxi, kdy někteří pojistitelé aplikují snížení pojistného plnění podle poměru pojistné částky k této hodnotě v případě totální škody nikoli na hodnotu pojištěného majetku, ale na pojistnou částku. Tím dochází k dvojímu trestání pojištěného, který utrpěl vyšší škodu, než je horní hranice pojistného plnění vyjádřená pojistnou částkou, přičemž mu pojistitel ještě pojistné plnění sníží ponížením sjednané pojistné částky. To jistě nebylo záměrem zákonodárce. Cílem je omezit právo pojistitele snížit pojistné plnění v důsledku podpojištění na částku nižší, než jaká odpovídá poměru sjednané pojistné částky ke skutečné hodnotě pojištěného majetku v době pojistné události. V případě totální škody tak oprávněná osoba musí obdržet pojistné plnění odpovídající

nejméně sjednané pojistné částce, na kterou je majetek pojištěn a s ohledem na kterou byla stanovena výše pojistného.

K části páté: Změna zákona o hasičském záchranném sboru

K Čl. V

Navrhované změny souvisejí s přechodem agendy týkající se tuzemských vozidel s výjimkou z pojištění odpovědnosti (§ 7 návrhu zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) na Ministerstvo vnitra, resp. na Ministerstvo obrany.

K části šesté: Účinnost

K Čl. VI

Obdobně jako u návrhu zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla se navrhuje nabytí účinnosti zákona dnem 23. prosince 2023, tedy v souladu s požadavkem směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2118, s výjimkou změn týkajících se úprav u zákona o silničním provozu a zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích souvisejících s prokazováním pojištění zelenou kartou v souvislosti s přechodem na on-line systém evidence pojištění, které nabývají účinnosti dnem 1. července 2024. Tato výjimka navazuje na ustanovení o účinnosti návrhu zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

V Praze dne 23. srpna 2023

Předseda vlády:
prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., v. r.

Ministr financí:
Ing. Zbyněk Stanjura v. r.